

O I S O V I N Y

Nepostradatelný informační a inspirační zdroj pracovníků býv. OIS

Pravicový, liberálně-konzervativní chem.inž. občasník. Založeno r. 1996

Slovo úvodem

Prosinec je bezesporu nejduchovnějším měsícem roku a to i pro ateisty. Co se mělo ten rok stát, už se vesměs stalo a na nás padá nostalgie, že jsme zase o rok starší. Co jsme nestihli, to už asi nestihneme, ale nevádí. S lednem začíná vše znovu. Takže zbývá se s rokem života rozloučit a oslavit ho. Prosinec k tomu skýtá řadu mezníků a to po celý měsíc. Od Mikuláše přes zapalování adventních svící až po svátky vánoční, kdy chceme potěšit své blízké a posedět s nimi. Pravda,

zvláště ženy čeká plno stresu a shonu, aby uklidily, napekly a připravily řadu pochoutek. Aby ty Vánoce byly krásné a všem bylo dobře. Po tom shonu i duchovnu je pak logické, že přijde Silvestr a my se veselíme a slavíme. V našem věku už se sluší přivítat Nový rok vzpřímeně na dvou.

Motto

„Pokud chceš někomu pomoci, dej mu do ruky klíč. Ale nech ho, ať si odemkne sám.“

Z citátů, reklam, inzerátů a...

„Existují dvě základní volby v životě: přijmout podmínky, které existují nebo přijmout odpovědnost za jejich změnu.“

Denis Waitley

„Přítel všech - přítel nikoho.“

„Že nedostanete v životě vždy, co chcete, je někdy obrovské štěstí.“

Dalajláma

„Je lépe ženu rozčílovat, než nudit.“

G.B. Shaw

„Nic nestárne tak rychle jako štěstí.“

Oscar Wilde

„Lidé rádi věří tomu, co si přejí.“

G.J. Caesar

„Večírek, na němž jsou všichni zajedno, je ztracený večer.“

A. Einstein

Víte, že?

- Ve vesmíru je v průměru jen jeden proton v krychlovém metru prostoru. Tak je řídký.
- Nekonečno ani nula prostě nemají existenci, je to pouhá iluze (limita), která se bere jako samozřejmost. Nedovedu si ale představit praktický život bez nuly i nekonečna.
- Země měla zřejmě ve středním ordoviku před 466 mil. let prstenec podobný Saturnu. Byl z rozpadlé zachycené planety. Vydržel jí pár desítek milionů let. Na konci ordoviku po 20 mil. let celá Země zamrzla. Dnešní Saturnovy prstence jsou ostatně staré možná jen 10 milionů let a nejspíš zase zmizí, asi tak za 100 milionů let.
- Ke křížení *Homo sapiens* s neandrtálci došlo v období před 80-120 tis. lety. Nejvíce v oblasti pohoří Zagros mezi Tureckem a Iránem. Dodnes máme v genomu 4% jejich genů. Pomáhaly nám adaptovat se na dobu ledovou.

Zajímavé úlohy

Jednou při veřejné disputaci dostal svatý Tomáš Akvinský záladnou otázku: „Kolik andělů si může sednout na špičku jehly?“ Tak kolik?

Zdravotní list lidstva

Každý živočišný druh má svoji délku života, kterou mu přisoudila evoluce. Ti malí žijí zpravidla krátce a ti větší déle. Člověk je někde uprostřed, ale délku života má větší. Nebývalo to tak ovšem vždy. Ve středověku si o vyšším dožití mohli nechat jenom zdát - lidé se dožívali jen okolo 32 let a nejhůře na tom byla chudina. V roce 1900 byl průměrný věk 55 let, v roce 1935 byl 60 let, v roce 1980 už 72 let a v roce 2005, což jsou poslední celosvětová čísla, byl průměrný věk, kterého se lidé dožívají, 78 let. Podle předběžných údajů je nyní tento věk asi 80 let. Je to ovšem velmi závislé na místě a státě, kde člověk žije. Nejvíce výšku dožití zvedalo zvládnutí kojenecké úmrtnosti.

Většina druhů má délku života nastavenou tak, aby se dožila dospělého věku, rozmnožila se a pak často končí. U větších tvorů přibývá ještě čas k výchově potomstva a jeho zaopatření. Ta je u člověka obzvláště dlouhá. Délku života žen významně prodloužil fenomén babiček, které pomáhají dcerám s výchovou a zaopatřením dětí. A evoluce to částečně promítla i na nás muže, snad aby tu babičkám nebylo smutno.

Pak zasáhla civilizace a medicínou prodlužuje věk zvládnutím dětské úmrtnosti a chorob, hlavně těch nakažlivých. Ale není to vítězství konečné, jednou pro vždy. Bakterie a viry jsou také produktem evoluce a nevzdávají se. Když jsme vynášeli antibiotika, zareagovaly bakterie rezistencí na ně a je to nikdy nekončící závod. Viry mají zase neobyčejnou schopnost mutovat a obcházet tak naše očkovací látky.

Medicína ale paradoxně působí i proti zdraví lidstva. Ta dnes zachrání téměř každého novorozence, tedy i ty, kterým příroda nepřála ve fázi rekombinace genů otce a matky. A tak se genetické zdraví lidstva plíživě zhoršuje. Genom *Homo sapiens* je totiž znevýhodněný. Před zhruba 70 tisíci lety prošlo lidstvo tzv. úzkým hrdlem lahve, kdy mu hrozilo vyhynutí. Bylo to v důsledku výbuchu supervulkánu Toba, po kterém nastala obdoba nukleární zimy na několik let. Počet lidí klesl možná na dvacet či deset tisíc jedinců. Přežili jsme to, ale poznamenalo to naši genovou výstavu a jsme všichni tak trochu příbuznými. Bylo po diverzitě a strádáme si genetické vady. A že jich je.

V poslední dekádě jako by se zdraví lidstva postupně zhoršovalo. Kromě tradičních chřipek nás napadla i pandemie covidu. A vrací se i některé další nakažlivé choroby, jako černý kašel, svrab, ale i TBC či spalničky. Opadl strach z HIV a tak někde opět roste. Z divočiny na nás periodicky útočí exotické choroby jako ebola, horečka nipah, či virus zika. Teď i opičí neštovice mpox. Je to i proto, že lidé stále více cestují a i jejich sídla stále více hraničí s divočinou, která bývala dříve izolována. Šíření chorob napomáhají i váleční a ekonomičtí migranti z oblastí s horší zdravotní péčí, kterou narušuje i samotná válka.

Jak se klima otepluje, tak se i více na sever šíří hmyzí roznašeči nemoci. Jako třeba komár tygrovaný. Přenáší drsné tropické nemoci jako je horečka dengue nebo žlutá zimnice a byl zaregistrován i v Česku. Komáři jsou i největšími zabijáky, na nemoci, které roznašejí, ročně umírá až milion lidí. Prim hraje malárie, která už u nás kdysi ve středověku také byla.

Tím, že se dožíváme vyššího věku a lékaři uchrání naše srdce, se u nás naplno mohou projevit degenerativní choroby z dlouhého používání těla, či špatné životosprávy. Ať už to je cukrovka, různé ty nemoci svalů a kloubů, opustí nás zuby, zlobí obratle a také onkologické onemocnění, které dostalo čas se u nás vyvinout. Vyskočí vysoký tlak, cholesterol či kyselina močová. Mozek nám zatemní Alzheimer či Parkinson. Navíc preferujeme chutné potraviny před těmi zdravými a tak jsme stále obeztnější.

Tak takhle vypadá vrchol evoluce *Homo sapiens*. Naděje či hrozba planety. Nezní to moc hrdě.

Vzpomínky starých obyčejů

Vzpomínáte si na zvyky a obyčeje, které dělali vaše babičky nebo rodiče o Vánocích? Ať už to bylo rozkrajování jablka, pouštění lodiček z ořechových skořápek a malé svíčky, i dobrodružné lití oliva. Dalším rozšířeným zvykem je jmelí. Větvička jmelí patří k vánoční výzdobě, zavěšuje se tak, aby bylo možné pod ním projít nebo se pod ním políbit. Teta také vždy vytáhla betlém s jesličkami a řadou figurek. Štědrovečerní večeře má svá pravidla – prostírá se pro jednoho navíc, pro nečekanou návštěvu, od stolu se během večeře nevstává, dokud všichni nedojí. Na Štědrý den při večeři se dává šupina z kapra pod talíř. Rybí šupina by měla přinášet peníze a hojnost. Na stromku ještě svítily opravdové svíčky a prskaly prskavky, od kterých odletovaly světelné hvězdičky. Babička říkala, že když se na Štědrý den postím, tak uvidím zlaté prasátko, ale to jsem nikdy nedotáhl, takže nevím....

Bylo by dobré zprostředkovat je svým vnoučatům.

Rozporuplný Herodes

Herodes Velký je znám především díky tomu, že nechal přestavět Jeruzalémský chrám. Herodes byl schopný vojevůdce a administrátor, spojenec Říma proti Parthům. Jeho krutý způsob vlády se přenesl do biblické tradice, která mu přisuzuje vyvraždění betlémských kojenců. To však paradoxně neudělal. Jinak ale byl paranoidní a zabil proto mnoho lidí ze svého okolí včetně své ženy Mariánné, kterou ale miloval.

V roce 40 př. n. l. jej římský senát formálně jmenoval králem Judska. Nebyl Žid a trpěl tím, že ho Židé nikdy zcela nepřijali. Postavil i pevnost Masadu, poslední útočiště židů při jejich neúspěšném povstání proti Římanům. Vybudoval mnoho velkých staveb včetně přístavu Caesarea Maritima. Za jeho vlády se měl narodit Ježíš Kristus. Na konci života byl král Herodes již těžce duševně i tělesně nemocný. Měl ještě poslední přání: Poručil své sestře, aby hned po jeho smrti nechala shromáždit židovské muže na stadionu a pak je dala postřílet lukostřelci. Chtěl totiž, aby v každé rodině po jeho úmrtí upřímně plakali. Králova sestra ho neposlechla, čímž ušetřila zhruba 15 000 životů. I tak si ale král Herodes přívzvisko Ukrutný určitě zasloužil.

dle netu

Jízdní kolo je pomalá smrt planety.

Generální ředitel banky Euro Exim Bank s.r.o. přinutil ekonomy přemýšlet, když řekl: Cyklista je katastrofou pro ekonomiku země. Nekupuje auta a nepůjčuje si na ně peníze. Neplatí pojistky. Nekupuje palivo, nevystavuje auto potřebné údržbě a opravám. Nepoužívá placená parkoviště. Nezpůsobuje závažné nehody. Nevyžaduje více pruhů dálnic. Nestane se obeztním.

Zdraví nejsou pro ekonomiku užiteční. Nekonzumují léky. Nechodí do nemocnic ani k doktorům. Nic nepřidávají k HDP země. Naopak každý nový obchod McDonald vytvoří nejméně 30 pracovních míst: 10 kardiologů, 10 stomatologů, 10 odborníků na stravu a výživu a také evidentně pro lidi, kteří pracují v samotném obchodě.

Vybírejte pečlivě, cyklista nebo McDonald? Tohle stojí za zamyšlení.

Hmm, a chodci jsou ještě větší hajzlové, ti si ani to kolo nekoupí.

z netu

Andělé

Kolik je andělů? V knize Zjevení 5,11 je psáno: „A viděl jsem, jak kolem trůnu a těch bytostí i starců stojí množství andělů - bylo jich na tisíce a na statisíce.“ Nejvíce mocensky významní jsou ti čtyři andělé obíhající blízko kolem Božího Trůnu Zářícího,

na kterém sedí Pánbůh. Jsou to: Michael, Gabriel, Rafael a Uriel. Tito čtyři platí i v islámu.

Padlí andělé – Hřích andělů se chápe jako absolutní, neodpustitelný, nezrušitelný, neodvolatelný. Sv. Jan z Damašku se k tomu vyjadřuje: „Po pádu už nemají možnost litovat, tak jako už nemohou litovat lidé po smrti.“ Shodné stanovisko zastává i většina protestantských církví. Mezi jmény padlých andělů se pak objevují v některých spisech např. Lucifer, Satan, Belzebub, Azazel či Šemchazaj.

Archandělé – V rabínské tradici a Kabale vzrostl počet archandělů na sedm, přičemž Michael, Rafael a Gabriel jsou nesporní. Mezi ostatními čtyřmi mohou být Uriel, Sariel, Raguel, Remiel, Zadkiel, Jophiel, Haniel a Chamuel. Staré židovské texty uvádějí patnáct archandělů.

Cherubové – podpírají boží trůn, táhnou jeho vůz.

Serafové - zpívají Boží chválu, očišťují prorokovy rty
dle netu

Když tě vyfotí policie pro překročení rychlosti, ale zachrání tě tvůj anděl strážný...

Kdyby byla tři pohlaví

Žijeme ve společnosti, která prosazuje existenci mnoha pohlaví. V dané chvíli ani nevím kolik. Rozumný člověk ale ví, že pohlaví jsou jen dvě a ostatní jsou diagnózy.

Přijměme ale na chvíli představu, že ke zrození potomka by bylo opravdu třeba spolupůsobení tří pohlaví. Bylo by obtížné, aby se do sebe zamilovali současně tři subjekty a shodli se, že chtějí potomka. Chemie s tím má zkušenosti a trimolekulární reakce jsou velmi vzácné a málo pravděpodobné. Nebo by začali jen dva a třetí by to pak ztrvdil? Donosit plod by mohl jen jeden subjekt a tak „žena“ by byla jen jedna. První subjekt by třeba způsobil, že by v ženě uzrálo vajíčko, které by pak ten třetí oplodnil. Bylo by to zbytečně složité, odporující **Occamově břitvě**. A těch sporů a komplikované rozvody. Střídává trojnásobná péče? Příroda ví, proč volí jen dva protiklady jin a jang, plus minus. Je přirozeně moudrá.

Budiž blahoslavena rovnováha

Jestli něco má v našem životě klíčový význam, tak je to rovnováha. Máme-li v rovnováze životní funkce, cítíme se dobře a jsme zdraví. Ale platí to mnohem obecněji. Ztrácíme-li rovnováhu, tak padáme. Není-li v rovno váze počasí, tak je buď moc sucho, nebo trpíme záplavami. Tím víc to platí i pro společnost a ekonomiku. Je-li ekonomika v rovnováze, tak se lidem žije dobře. Ceny jsou stálé, inflace nízká a platy se zvyšují jen, když stoupne produktivita. Každý fyzikální systém je v rovnováze v energeticky nejvýhodnějším stavu. Naopak odchylkou od ní roste entropie neboli míra neuspořádanosti.

Naopak v dobách turbulentních, v jaké žijeme nyní, ceny rostou více, než by bylo nutné, protože obchodníci se zajišťují vůči neznámé budoucnosti. Lidé, kteří kupují i drahé zboží, tím přispívají k dalšímu růstu cen. Také žádosti o plošné zvyšování mezd o větší skoky vedou k inflaci a opětovnému zdražování. Je to podobné, jako když stát tiskne peníze, což dělá rád. Takže nakonec se situace lidí nezlepší a jen se vše pohne směrem vzhůru a vyvolá to další požadavky. V takové situaci je nejlepším lékem na čas se smířit se snížením životní úrovně, aby si to zase sedlo.

Totéž platí pro průmysl a technologie. Každá prudší změna si vyžádá dodatečné transformační náklady a částečně znehodnotí již vynaložené investice. To vidíme při současné snaze přejít na elektromobilitu. Zdaleka ne všichni ji chtějí, nebude na ni dost elektriny a místo benzinových pump bude třeba budovat nabíjecí stanice. A plno dalšího. V honbě za dekarbonizací tak nějak uniká, kolik energie a emisí se

váže na výrobu všech těch větrníků, fotovoltaických panelů, baterií aut a nabíjecích stanic. Hlavně se rozhodí panující rovnováha.

Tím nechci říct, že by se neměly dělat žádné změny, to bychom stále žili v době kamenné. Ale změny by měly být postupné, tak aby příliš nevychýlily existující rovnováhu. Bylo rozumné k pazourkům přidat měděné nože a později i železné. Větrné a vodní mlýny doplnit parními stroji. Nebylo to hned, a vždy to trvalo mnoho desetiletí až staletí. Proto to společnosti neublížilo, ale posunulo ji to.

Platí zlaté pravidlo zkušenosti, ne revoluce, ale evoluce. Většina revolucí v historii nebyla pozhánáním, ale hrůznou zkušeností. Zničila mnoho hodnot a řadu životů. Samozřejmě, někdy to jinak nejde, ale měly by to být výjimky. Konec konců celý vývoj naší planety je příběhem evoluce. Byla řada katastrofálních událostí, které ji narušily a které lze přirovnat k revolucím. Pak muselo nastat dlouhé působení evoluce, aby to zase dala do pořádku a životaschopného stavu. Konec konců objev a začlenění elektriny jsme zvládli evolučně a dobře.

A jak jste na tom vy? Udržíte svůj osobní život i rozpočet v rovnováze? Vyžaduje to trpělivost, ale vyplatí se to.

Řada živočišných druhů si tu žije pokojně statisíce až miliony let bez potřeby nějaké změny v souladu s přírodou. Naopak ty, co se hodně adaptovaly, už dále o tuto schopnost postupně specializací přicházely. Druh Homo sapiens je ale velmi mladý a netrpělivý a chtěl by všechno měnit a to pokud možno hned. Tím si často sám pod sebou podřezává větve. Není moudrý ve své většině a to ani prostřednictvím svých vůdců a tak se ve svém vývoji často motá a potácí. Snadno podléhá populistickým kampaním, jako religiózní středověk, nacismus a komunismus a teď zelené náboženství.

Zatím všemi peripetiemi nějak prošel, tak doufejme, že tomu bude i tentokrát a vzpomene si na zdravý rozum a evoluci.

Vánoce a AI

Požádal jsem umělou inteligenci (Copilot a česky), aby vytvořila **Vánoční idylu betlému v Praze**. S idylou a atmosférou. Nabízí vždy 4 varianty.

Po dvou klasických si však neodpustila ještě dvě **woke**, korektní. Ježíšek jako dívka a černoušek. Ne, že by to nebylo pěkné, ale no jsme v tom až po uši. Tak ji také zblblí a chybí už jen muslim.

Stojí za přečtení

Pár odkazů na články, co zaujaly:

Zázračná bakterie: <https://turl.cz/71BA4>

Transurany: <https://turl.cz/G1IRA>

Ošálená AI: <https://turl.cz/k1kAS>

Řešení úlohy: Tomáš Akvinský se nenechal vyvést z míry a bryskně odpověděl: „Na špičce jehly může sedět nekonečné množství andělů, neboť andělé jsou nehmotní.“

A slovo závěrem

Užijte si prosinec a hlavně Vánoce co nejklidnější a nejharmoničtější. Dámy nepřehánějte to s úklidem, ani s dobrotami. Zas tak moc toho už k stáru nesníme. A víc, než ty dárky nás už potěší pospolitost, že jsme se zase jednou sešli a bylo to fajn. Ať se nás drží zdraví, jak fyzické, tak duševní.

V amerických volbách toho nebylo moc na výběr. Vyhrál D. Trump a já jsem tomu rád. Proč? Reprezentuje přece jen konzervativní svět s rodinou jako hlavním elementem. Bude méně vstřícný k zelenému náboženství, imigraci a snad ukončí umírání na Ukrajině a tím i přibližování k třetí světové válce.

I Čína bude mít větší respekt z nevyočitatelného Trumpa, než z Bidena či Harrisové. Ostatně období, kdy vládli republikáni, byla výraznější a úspěšnější, než ta demokratická. Možná už nejbližší budoucnost ukáže.

Ten poslední obrázek dělal fakt člověk ... však v tom má praxi. První jeskynní kresby vytvořil už před nějakými dvaceti tisíci lety.